

1950'LERDE TÜRK-AMERİKAN İTTİFAKI KARŞISINDA SOVYET TEPKİSİ DİPLOMATİK BASKILAR VE TEHDİTLER

Serhat BUTUR*

Öz

Bu çalışma, Türkiye'nin 1950'lerde NATO'ya katılım sürecini ve bu dönemde Sovyetler Birliği'nin uyguladığı diplomatik baskılar ile tehditleri kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan iki kutuplu dünya düzeni, Türkiye'nin dış politikasında köklü değişimlere neden olmuştur. Tarafsızlık politikası, yerini Batı Bloku'na yakınlaşmaya bırakırken, bu yönelimde Sovyetler Birliği'nin talepleri ve tehditleri belirleyici bir rol oynamıştır. Özellikle Kars ve Ardahan'ın iadesi ile Türk Boğazları'nın ortak kontrol altına alınması talepleri, Türkiye'nin egemenliğini ve toprak bütünlüğünü tehdit etmiş, güvenlik kaygılarını artırmıştır. Bu durum, Türkiye'yi Batı'dan destek ve güvenlik garantisi aramaya itmiştir. Araştırma, Türkiye'nin NATO üyeliğinin yalnızca Sovyet tehditlerine bir tepki olmadığını, aynı zamanda ekonomik kalkınma, demokratikleşme ve modernleşme açısından uzun vadeli bir strateji olduğunu vurgulamaktadır. Türkiye'nin Batı ile entegrasyonu, sadece mevcut tehditlere karşı bir savunma mekanizması olarak değil, aynı zamanda ülkenin istikrarını ve kalkınmasını sağlamaya yönelik bir hamle olarak değerlendirilmiştir. Çalışma ayrıca Sovyetler Birliği'nin Türkiye'nin bu yönelimini nasıl karşılıklandırdığını da detaylandırmaktadır. Toprak talepleri, diplomatik baskılar ve tehditkar tutumlar, Sovyetler Birliği'nin Türkiye'nin Batı'ya yaklaşımını hızlandıran unsurlar arasında yer almıştır. Bu süreç, Türkiye'nin güvenlik politikalarında Batı ile iş birliğini temel bir unsur haline getirmiş, aynı zamanda Türkiye'nin uluslararası arenadaki konumunu güçlendirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, NATO, Sovyetler Birliği, Soğuk Savaş.

SOVIET REACTION TO THE TURKISH-AMERICAN ALLIANCE IN THE 1950S DIPLOMATIC PRESSURES AND THREATS

Abstrece

This study analyzes Türkiye's NATO accession process in the 1950s, emphasizing the diplomatic pressures and threats from the Soviet Union. It examines how the post-World War II bipolar order reshaped Türkiye's foreign policy. It

* Dr. Öğrenci, İstanbul Üniversitesi, serhatbutur@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-7460-4427>

examines how the policy of neutrality was superseded by a rapprochement with the Western Bloc, and how the demands and threats of the Soviet Union played a pivotal role in this shift. Soviet demands for the return of Kars and Ardahan, along with joint control of the Turkish Straits, posed a significant threat to Türkiye's sovereignty and security. As a result, Türkiye sought Western support and security guarantees. The research emphasises that Türkiye's NATO membership was not only a reaction to Soviet threats, but also a long-term strategy for economic development, democratisation and modernisation. The integration of Türkiye with the West was regarded not only as a defence mechanism against current threats, but also as a move to ensure the stability and development of the country. This study provides insights into Cold War power dynamics, highlighting how diplomatic tensions influenced Türkiye's strategic orientation. This process made cooperation with the West a fundamental element in Türkiye's security policies and strengthened Türkiye's position in the international arena.

Keywords: Türkiye, NATO, Soviet Union, Cold War.

Giriş

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesi, uluslararası ilişkilerde köklü değişikliklere yol açarak, dünya siyasetini iki kutuplu bir yapıya sürüklemiştir. Bir yanda Sovyetler Birliği'nin öncülük ettiği sosyalist blok, diğer yanda ise Amerika Birleşik Devletleri'nin liderlik ettiği kapitalist Batı bloğu, Soğuk Savaş döneminin temel aktörleri olarak ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler, birçok ülkenin dış politikasını yeniden şekillendirmiştir. Türkiye de bu süreçte tarafsızlık politikasını terk etmek zorunda kalmış ve Batı Bloku ile yakınlaşma sürecine girmiştir.

Türkiye'nin dış politikasında yaşanan bu dönüşümün temelinde Sovyetler Birliği'nin savaş sonrası dönemde Ankara'ya yönelik artan baskıları ve tehditleri yatmaktadır. Sovyetler, Türkiye'den Kars ve Ardahan'ın iadesini talep ederken, Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin revize edilmesi ve Boğazlar üzerinde ortak kontrol sağlanmasını istemiştir. Bu talepler, Türkiye'nin egemenliği ve toprak bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehdit olarak algılanmış ve Ankara'nın güvenlik arayışlarını hızlandırmıştır.

Türkiye'nin, bu tehditler karşısında Batı ile ittifak kurma arayışı, Truman Doktrini ve Marshall Planı kapsamında sağlanan ekonomik ve askeri yardımlarla desteklenmiştir. 1950 yılında Kore Savaşı'na asker göndererek Batı'nın yanında yer alan Türkiye, bu adımıyla NATO üyeliği yolunda önemli bir siyasi mesaj vermiştir. 1952 yılında NATO'ya tam üye olarak kabul edilmesi, Türkiye'nin Batı Bloku'na entegre olma sürecinin zirve noktası olmuştur.

Bu çalışma, Türkiye'nin NATO'ya katılım sürecini ve bu süreçte Sovyetler Birliği'nin gösterdiği tepkileri, diplomatik baskıları ve tehditleri analiz etmektedir. Türkiye'nin güvenlik politikalarındaki değişimin ve Batı Bloku ile kurduğu stratejik ittifakın arka planını ele alarak, Soğuk Savaş

dönemindeki uluslararası dengeler ışığında kapsamlı bir değerlendirme sunulacaktır. Bu bağlamda, çalışmada şu sorulara yanıt aranacaktır:

- Türkiye'nin NATO'ya katılımında Sovyet tehdidinin rolü ne olmuştur?
- Türkiye'nin Batı'ya yönelimi sadece güvenlik kaygılarıyla mı sınırlı kalmıştır, yoksa ekonomik ve siyasi kalkınma hedefleriyle de ilişkilendirilmiş midir?
- Sovyetler Birliği'nin baskı ve tehditleri Türkiye'nin dış politikasında nasıl bir etki yaratmıştır?

Çalışmanın temel amacı, Türkiye'nin Soğuk Savaş dönemi dış politikasını şekillendiren faktörleri anlamak ve Türkiye'nin NATO üyeliğinin uluslararası dengeler üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Böylece, Türkiye'nin Batı ile entegrasyonu ve Sovyetler Birliği ile yaşadığı gerilimler, tarihsel ve analitik bir perspektiften değerlendirilerek günümüz uluslararası ilişkilerine ışık tutulacaktır

1. TÜRKİYE'NİN BATI'YA YÖNELİŞİ VE NATO ÜYELİĞİ

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle uluslararası siyasi dengelerde meydana gelen değişimler, Türkiye'nin daha önce izlediği “tarafsızlık” politikasını sürdürmesini imkânsız hale getirdi. Sovyetler Birliği'nin artan baskıları ve toprak talepleri, Ankara'yı askeri ve siyasi müttefikler arayışına yönlendirdi. Bu durum, Türkiye'nin Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) katılma kararını nasıl aldığına dair detaylı bir incelemeyi gerekli kılmaktadır (Кайгысуз и Рыжов, 2017). Özellikle, Türkiye'nin dış politikasında yaşanan bu kırılma noktası, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Batı ülkeleri ile yakınlaşmasına zemin hazırlamıştır.

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından Türkiye, Sovyetler Birliği'nin artan baskılarıyla karşı karşıya kaldı. 19 Mart 1945 tarihinde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) Dışişleri Halk Komiseri Vyacheslav Molotov, Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi Selim Sarper'e, 1925 yılında imzalanan ve 7 Kasım 1945'te sona erecek olan dostluk ve iş birliği anlaşmasının yenilenmeyeceğini bildirdi (Гасанлы, 2008). SSCB, savaş sonrası değişen uluslararası dengeler ve yeni siyasi koşulları gerekçe göstererek anlaşmanın sona erdirilmesini savundu.

Sovyetler Birliği'nin Montrö Sözleşmesi'nin (1936) gözden geçirilmesi gerektiğine dair yaptığı açıklamalar ve Boğazlar üzerindeki kontrol rejiminin yeniden tartışmaya açılması, Türkiye tarafından ciddi bir tehdit olarak algılanmıştır. Ayrıca, Moskova'nın 1914 yılı sınırlarını yeniden tesis etme isteği, Kremlin'in Orta Doğu ve Yakın Doğu'daki etkisini artırma çabası olarak değerlendirilmiştir. Bu gelişmeler, Türkiye'nin güvenlik endişelerini artırarak Batı Bloku ile yakınlaşma sürecini hızlandırmıştır (Абперова, 2010).

Türkiye, bu ani gelişme karşısında 7 Nisan 1945'te Sovyetler Birliği'ne yeni bir anlaşma yapılması yönünde önerilerde bulundu. Ancak Sovyet tarafı,

yeni bir anlaşmanın ancak mevcut sorunların çözümünden sonra mümkün olabileceğini belirtti. Moskova'nın Haziran 1945'te Türkiye'ye ilettiği talepler şunlardı (Гасанлы, 2008):

- 1914 sınırlarının yeniden tesis edilmesi ve Kars ile Ardahan'ın Sovyetler Birliği'ne iadesi.
- Karadeniz Boğazları'nda (Boğazlar) Sovyet askeri üssü kurulması ve Boğazlar üzerinde ortak kontrol sağlanması.
- 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin gözden geçirilerek yeni bir anlaşma yapılması.

Sovyetler Birliği için en kritik konu Boğazlar'ın kontrolüydü. Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi Selim Sarper, SSCB ile yakınlaşmayı desteklese de Boğazlar meselesinin iki ülke arasında ele alınmasının Türkiye'nin ulusal güvenliğini tehdit edeceğini savundu. Sovyetler, Polonya sınırlarının savaş sonrası yeniden çizilmesini örnek göstererek Türkiye'nin toprak tavizi vermesi gerektiğini savundu. Selim Sarper ise Sovyetlerin Boğazlar üzerindeki ortak kontrol talebine karşı çıkarken, Türkiye'nin egemenliğini tehlikeye atmayacak alternatif çözümler önerdi. Ancak Molotov, Sovyetler Birliği'nin Karadeniz'in güvenliği için imzalanacak bir anlaşmadan daha sağlam garantiler istediğini ifade etti (Гасанлы, 2008).

Görsel 1. Pravda, 20 Aralık 1945, No. 301

Kaynak: Prlib, 2025

II. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye, Sovyetler Birliği'nin doğrudan ve dolaylı baskıların en dikkat çekici örneklerinden biri, 1945 yılında Gürcü akademisyenler Simon Canashia ve Nikoloz Berdzenişvili'nin "Komünist" gazetesine yazdığı mektup oldu. Bu mektupta, Gürcü bilim insanları, tarihsel argümanlar ileri sürerek Türkiye'nin Ardahan, Artvin, Oltu, Tortum, Bayburt, Gümüşhane ve Doğu Lazistan gibi bölgeler üzerindeki haklarını reddetti.

Yazarlar, Türkiye'yi Gürcü topraklarını yüzyıllar boyunca işgal etmek, Gürcü kültürünü yok etmek ve yerleşim yerlerinin isimlerini değiştirmekle suçladı. Ayrıca, Türkiye'nin II. Dünya Savaşı sırasında Almanya'ya dolaylı destek verdiği iddiası da dile getirildi (Pravda, 20 Aralık 1945, No. 301). Bu suçlamalar, Türkiye'nin sınırlarını ve egemenliğini tehdit eden güçlü propagandalar olarak değerlendirildi.

Sovyetler Birliği'nin bu talepleri ve artan baskıları, Türkiye'nin güvenlik endişelerini derinleştirdi ve Batı ile yakınlaşmasını hızlandırdı. Türkiye, bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü korumak amacıyla Batılı devletlerin desteğini aramaya yöneldi. Bu süreç, Türkiye'nin NATO üyeliği için attığı adımların temelini oluşturdu. Türkiye'nin NATO'ya katılım süreci, ittifak üyeleri açısından oldukça tartışmalı ve karmaşık bir karar olarak değerlendirilmiştir (Ulgul, 2010). Bu kararın uzun vadede bazı olumsuz sonuçlara yol açabileceği endişesi taşıyan ülkeler, Türkiye'nin üyeliğine çeşitli engeller çıkarmıştır.

Kore Savaşı öncesinde ABD'nin dış politika için ayırdığı bütçenin yetersizliği, Washington'un ağırlıklı olarak Kuzey Atlantik bölgesine odaklanmasına neden olmuştur. Bu durum, Türkiye'nin ittifaka katılımını öncelikli bir konu haline getirmemiştir. NATO'nun küçük üye ülkeleri, Türkiye'nin katılımıyla Orta Doğu veya Balkanlar'da çatışmalara sürüklenme ihtimalinden endişe duymaktaydı. Ayrıca, ABD'den aldıkları yardımların azalabileceği korkusu da mevcuttu. İngiltere, Orta Doğu'da ayrı bir savunma pasdesteklemekte tereddütlüydü (Pasifik ve Zenginoğlu, 2011).

Yunanistan'daki siyasi istikrarsızlık nedeniyle ABD Kongresi, NATO'nun sorumluluk alanının genişletilmesini ve yeni üyelerin eklenmesini desteklemekte isteksiz davranmıştır. NATO'nun genişlemesinin Sovyetler Birliği ile ilişkileri daha da kötüleştireceği ve ittifakı Sovyetler'e karşı agresif bir yapı gibi göstereceği endişesi de dikkate alınmıştır (Akkaya, 2012).

ABD'nin, 29 Ağustos 1949'da Sovyetler Birliği'nin ilk atom bombasını başarılı bir şekilde denemesi ve böylece ABD'nin nükleer tekelinin sona ermesiyle güvenlik endişeleri artmıştır. Ayrıca, 14 Şubat 1950'de Sovyetler ile Çin arasında imzalanan dostluk, ittifak ve karşılıklı yardım anlaşması, Washington için ulusal çıkarlarına yönelik ciddi bir tehdit olarak değerlendirilmiştir. ABD, Sovyetler Birliği'ne yönelik stratejik bombardıman uçuşları ve orta menzilli bombardıman uçakları için Türkiye topraklarında askeri üsler kurma gereği duymuştur. Türkiye, bu üslerin kurulmasına yalnızca NATO'ya tam üye olarak kabul edilmesi koşuluyla onay vermiştir. Türkiye'nin coğrafi konumu, ABD'nin Orta Doğu ve Doğu Akdeniz'deki stratejik planları için hayati bir öneme sahipti. Bu durum, ABD Kongresi'nin Türkiye'nin NATO üyeliğini desteklemesini kolaylaştırmıştır (Ülman, 1968).

ABD'nin 22 Mayıs 1947 tarihli Truman Doktrini ve 4 Temmuz 1948 tarihli Marshall Planı çerçevesinde Türkiye'ye sağladığı ekonomik destek, ülkenin dış politikasında yeni bir yön tayin etmiştir. Bu yardımlar, Türkiye'nin Batı ile entegrasyon sürecini derinleştirmiştir. Ekonomik ve askeri alanda Batı

Avrupa ülkelerine duyulan bağımlılık, Türkiye'nin Soğuk Savaş döneminde Washington'u desteklemesine neden olmuş ve bu bağlamda Türkiye'nin Batı Bloku'na katılımını hızlandırmıştır (Мошкин, 2009).

Ankara, ABD ile ilişkilerini daha da geliştirmek ve askeri-siyasi iş birliği anlaşması imzalamak konusunda kararlı bir tutum sergilemiştir. Türkiye, Washington'un Batılı devletler arasında bir askeri blok oluşturma planını desteklemiş ve bu yapıya katılma isteğini açıkça dile getirmiştir. Bu doğrultuda, Türk hükümeti, Kore Savaşı'na (1950–1953) koalisyon güçleri safında asker gönderme kararı alarak, Batı ile entegrasyon sürecinde ciddi bir adım atmıştır (Sarinay, 2018). Bu stratejik hamle, Türkiye'nin NATO'ya katılım sürecini hızlandırmıştır.

1950'lerin başında Türkiye, NATO'ya katılım hedefini gerçekleştirmek için yoğun çaba sarf etti. Bu süreçte, Kore Savaşı Türkiye için önemli bir fırsat sundu. 14 Mayıs 1950 seçimleriyle iktidara gelen Adnan Menderes liderliğindeki Demokrat Parti hükümeti, bu fırsatı hızlıca değerlendirdi. Kore Savaşı'nın başlamasının hemen ardından, ABD'nin öncülüğünde Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi toplandı ve 27 Haziran 1950'de Kuzey Kore'ye karşı uluslararası bir askeri müdahale kararı aldı. Bu karar Türkiye'ye de iletildi. 25 Temmuz 1950'de Ankara'da toplanan Bakanlar Kurulu, Birleşmiş Milletler (BM) komutası altında Kore'ye bir tugay (4500 asker) gönderme kararı aldı ("Kore'ye silahlı kuvvetler gönderiyoruz", 1950).

Görsel 2. Hürriyet, 26 Temmuz 1950

Kaynak: Hürriyet, 1950

Türkiye'nin Kore Savaşı'ndaki aktif rolü, ABD'nin Türkiye'yi NATO'ya dahil etme yönündeki çabalarını artırdı. 14-21 Şubat 1951'de İstanbul'da düzenlenen Amerikan diplomatik temsilciler konferansında ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı George McGhee, Türkiye'nin Kore Savaşı'ndaki katkılarından dolayı şükranlarını sundu ve Türkiye ile güvenlik anlaşması yapma niyetini açıkladı. Türkiye Cumhurbaşkanı Celal Bayar ise, Türkiye'nin iki blok arasında sıkışıp kalmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirerek NATO üyeliğinin önemini vurguladı (Гасанлы, 2008).

15 Mayıs 1951'de ABD, Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya tam üye olarak kabul edilmesi yönünde müttefiklerine teklif sundu. Ancak Norveç, Danimarka ve İngiltere bu öneriye başlangıçta temkinli yaklaştı. 16-20 Eylül 1951'de Ottawa'da düzenlenen NATO Bakanlar Konseyi toplantısında Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya katılması oy birliğiyle kabul edildi. Bu karar, Türkiye'nin Batı ittifakıyla bağlarını resmileştiren ve Soğuk Savaş dönemindeki güvenlik stratejisini güçlendiren önemli bir dönüm noktası oldu (Erkmen, 2020).

17 Ekim 1951 tarihinde Türkiye'ye, NATO katılım için resmi davet yapılmış ve 18 Şubat 1952'de Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından üyelik onaylanmıştır. Böylece Türkiye, II. Dünya Savaşı sırasında izlediği silahlı tarafsızlık politikasının sonucunda uluslararası arenada müttefik eksikliği yaşamış ve bu durum ülkenin bağımsızlığı ile toprak bütünlüğünü tehdit edebilecek bir güvenlik açığı yaratmıştır. Sovyetler Birliği'nin genişlemeci politikalarına karşı Türkiye, ulusal çıkarlarını ve güvenliğini korumak amacıyla Batı ile yakın iş birliğine yönelmek zorunda kalmıştır (Schmid, 2018).

Türkiye'nin 1952 yılında NATO'ya katılması, Sovyetler Birliği ile diplomatik ilişkilerde ciddi bir gerilime neden oldu. Sovyet diplomatları, Türkiye'nin Batı'nın askeri ittifakına katılmasını "agresif bir hamle" olarak değerlendirdi ve Türkiye'nin Batı'nın saldırgan politikalarının bir üssü haline geleceği uyarısında bulundu. Buna karşılık Türk diplomatlar, SSCB'nin suçlamalarını delilsiz olarak nitelendirdi ve Sovyetler Birliği'nin yayılmacı politikalarını eleştirdi. (Абперова, 2010). Türkiye, NATO'dan ayrılmasının SSCB'yi tatmin edeceği tek çözüm yolu olmasına rağmen, bu seçeneği reddetti. Ankara, savunma ve dış politikada Batı yanlısı stratejisini kararlılıkla sürdürdü (Ulgul, 2010).

Türkiye'nin NATO'ya katılması, hem dış politikasında hem de SSCB ile ilişkilerinde köklü değişikliklere yol açtı. Batı Bloku'nun bir üyesi olarak Türkiye, Orta Doğu'da stratejik bir aktör haline geldi. Ancak bu durum, Moskova'nın sert tepkilerine sebep oldu. SSCB, Türkiye'nin NATO'ya katılmasını bölgedeki dengeleri kendi aleyhine değiştiren bir tehdit olarak algıladı ve Türkiye'ye yönelik baskılarını artırdı. Küba Füze Krizi sırasında Türkiye, NATO üyeliğinin doğurduğu risklerle yüzleşti (Erkmen, 2020). Özellikle 1964 Kıbrıs Krizi sırasında Batı'nın Türkiye'ye karşı uyguladığı

ambargo ve yaptırımlar, Ankara'nın dış politikasında Batı'ya yönelik bağımlılığı sorgulamasına yol açtı.

Kıbrıs Krizi sonrası Batı'dan beklediği desteği göremeyen Türkiye, 25 Mart 1967'de SSCB ile ekonomik ve teknik iş birliği anlaşması imzaladı. Bu süreç, Türkiye'nin sadece Batı'ya bağımlı bir dış politika izlemenin hatalı olduğunu anlamasına neden oldu. SSCB ile iş birliği, Türkiye'ye ekonomik ve stratejik açıdan alternatif fırsatlar sundu.

2. SOVYET TEPKİLERİ

II. Dünya Savaşı sırasında Türkiye, dengeli bir dış politika izleyerek savaşın dışında kalmayı başardı. Bu süreçte hem Almanya hem de Müttefik Devletler ile ilişkilerini sürdürdü. Türkiye, Almanya'ya savaş sanayisi için gerekli malzeme ve hammadde sağlarken, karşılığında Alman kredilerinden faydalandı. Aynı zamanda, Müttefiklerden, özellikle de ABD'den, askeri destek ve silah yardımı aldı. ABD'den savaş boyunca 90 milyon dolar değerinde silah ve askeri malzeme temin etti (Mustafa-zade, 2006). Bu dönemde Türkiye, diplomatik ilişkilerini dengede tutarak, ekonomisini geliştirdi ve ordusunu modern silahlarla donattı. Bu yaklaşım, Atatürk'ün "Önce Türkiye" anlayışıyla örtüşen bir strateji olarak değerlendirildi.

Savaşın başlangıcında Sovyetler Birliği, Türkiye'nin tarafsızlık politikasından memnundu. 10 Ağustos 1941'de Sovyetler Birliği ve İngiltere tarafından yayınlanan ortak bir bildiride, her iki devlet de Türkiye'nin toprak bütünlüğüne saygı göstereceklerini ve herhangi bir saldırı durumunda yardım etmeye hazır olduklarını taahhüt etti. Aralık 1941'de, Moskova Muharebesi'ndeki başarının ardından, Sovyet lideri Josef Stalin, İngiltere Dışişleri Bakanı Anthony Eden ile yaptığı görüşmelerde, Türkiye'nin tarafsızlığını koruması sebebiyle ödüllendirilmesini önerdi.

26 Mayıs 1942'de Londra'da imzalanan SSCB ve İngiltere arasındaki ittifak anlaşması öncesinde yayımlanan ortak bildiride, Türkiye'nin egemenliğine saygı duyulacağı ve savaşın dışında kalma isteğinin anlayışla karşılandığı tekrar vurgulandı. Türkiye'nin II. Dünya Savaşı'ndaki tarafsızlık politikası, hem Batı hem de Sovyetler Birliği tarafından başlangıçta kabul görmüştü. Bu politika sayesinde Türkiye, ulusal güvenliğini korurken, ekonomik kalkınma ve askeri modernizasyon sürecine odaklanabildi. Ancak savaş sonrası dönemde, SSCB'nin toprak talepleri ve Boğazlar üzerindeki kontrol isteği, Türkiye'yi Batı ile daha yakın bir ittifaka yöneltti.

1943 yılına gelindiğinde, Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye yönelik tavrı belirgin bir şekilde sertleşti. Stalin yönetimi, Türkiye'nin tarafsızlık politikasını artık Nazi Almanyası'nın lehine bir durum olarak değerlendirmeye başladı. Ekim 1943'te Moskova'da düzenlenen Dışişleri Bakanları Konferansı'nda Stalin, İngiltere Dışişleri Bakanı Anthony Eden'a şu sözleri sarf etti: "Bir zamanlar Müttefikler için faydalı olan Türk tarafsızlığı, artık Hitler'in işine yaramaktadır. Çünkü Balkanlar'daki kanadını

korumaktadır.” Stalin, Türkiye’nin savaş sonrası barış konferansında galip devletler arasında yer alabilmesi için savaşa aktif katkıda bulunması gerektiğini vurguladı (SSCB Uluslararası Konferanslarda, 1984, cilt 1).

Sovyet liderliği, Türkiye’nin tarafsızlık statüsünden kolayca vazgeçmeyeceğinin farkındaydı. Türkiye’nin Almanya ile olan ticari ilişkileri ve diplomatik bağları Moskova tarafından dikkatle takip ediliyordu. Ancak Türkiye’nin savaşa doğrudan katılmaması, SSCB’nin savaş sonrası taleplerini güçlendirmek için bir fırsat olarak görüldü. SSCB’nin Ankara Büyükelçisi Sergey Vinogradov, Türkiye’nin tarafsız kalmasının bile Sovyetler açısından bir avantaj oluşturduğunu belirterek şu görüşü dile getirdi: “Türkiye’nin savaşa katılmayı reddetmesi, bizim gelecekte Türkiye’ye karşı ileri sürebileceğimiz taleplerimizi artırmak için faydalı olacaktır.” (Mustafa-zade, 2006).

Sovyet baskıları ve uluslararası gelişmeler sonucunda Türkiye, 2 Ağustos 1944’te Almanya ile diplomatik ilişkilerini kesti. Ardından, 23 Şubat 1945’te Almanya’ya sembolik olarak savaş ilan etti. Ancak bu adımlar, Sovyetler tarafından yeterince tatmin edici bulunmadı. SSCB’nin 1943’ten itibaren Türkiye’ye yönelik sertleşen politikası, Soğuk Savaş döneminde iki ülke arasındaki güvensizliğin temelini oluşturdu. Türkiye’nin tarafsızlık politikası, savaş boyunca pragmatik bir strateji olarak değerlendirilmiş olsa da, savaş sonrasında Sovyetler’in diplomatik ve toprak taleplerini artırmasına zemin hazırladı.

II. Dünya Savaşı’nın sonlarına doğru Sovyetler Birliği, Türkiye’ye karşı politikalarını sertleştirerek açık talepler öne sürmeye başladı. Bu taleplerin temelinde, 1921 yılında Türkiye ile SSCB arasında imzalanan Moskova Antlaşması ile Türkiye’ye bırakılan bazı bölgelerin geri alınması fikri yatıyordu. Savaş sonrası dönemde güçlenen SSCB, 1921’de Türkiye’ye bırakılan Kars, Ardahan ve Artvin bölgelerinin yeniden Sovyetler’e verilmesini talep etti. Bu bölgeler, daha önce Rus İmparatorluğu’nun kontrolünde bulunmuş, ancak Bolşeviklerin doğuda nüfuz kazanma çabasıyla Türkiye’ye bırakılmıştı. Sovyetler, savaşın sonunda uluslararası alanda kazandığı prestij ve güç sayesinde bu toprakları geri alma fırsatını değerlendirmek istedi.

Sovyetler, Türkiye’ye yönelik diplomatik baskıları artırarak, toprak taleplerini gündeme taşımaya başladı. 19 Mart 1945 tarihinde SSCB Dışişleri Bakanı Vyacheslav Molotov, Türkiye’nin Moskova Büyükelçisi Selim Sarper’e, 1925 tarihli Sovyet-Türk Dostluk Antlaşması’nın feshedilmesi gerektiğini bildirdi. Molotov’a göre, bu anlaşma artık geçerliliğini yitirmişti ve taraflar arasında yeni düzenlemelere ihtiyaç vardı (Diplomatik Sözlük, 1960, cilt 3). SSCB’nin Türkiye’ye yönelik bu taleplerinin arkasında daha geniş bir strateji bulunmaktaydı. Nazi Almanyası’na karşı kazandığı zafer, Sovyetler’in uluslararası arenada etkisini artırmış ve Stalin’e komşu ülkelerde nüfuzunu pekiştirme fırsatı sunmuştu.

- Sovyetler, stratejik öneme sahip Boğazlar üzerinde kontrol elde ederek Akdeniz’e açılmayı ve bu bölgedeki etkisini genişletmeyi planlıyordu.

- Türkiye, SSCB’nin güney sınırlarında Batı’nın etkisine karşı tampon bir bölge olarak görülüyordu. SSCB, Türkiye’yi kendi nüfuz alanına çekerek, Orta Doğu ve Akdeniz’de güçlenmeyi hedefliyordu.

23 Temmuz 1945’teki oturumda Stalin, I. Dünya Savaşı öncesindeki Çarlık Rusyası sınırlarına dönülmesi gerektiğini açıkça ifade etti. Buna ek olarak, Sovyetler Birliği’nin Boğazlar üzerinde kontrol sağlamak ve bu bölgeye askeri üsler kurmak istediğini belirtti (Джумхур, Фадеев, 2016). ABD ve Birleşik Krallık, Sovyet taleplerine karşı temkinli bir tutum sergiledi. Potsdam Konferansı’nda, bu meselenin SSCB ve Türkiye arasında ikili bir sorun olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtildi ve bu konunun uluslararası bir platformda çözülmesi fikrine destek verilmedi (Вафина, 2019).

SSCB’nin talepleri, Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ve Ermeni diasporası tarafından da desteklendi. Ermeniler, Kars ve Ardahan’ın Sovyetler’e katılması ve diasporadaki Ermenilerin bu bölgelere yerleştirilmesi çağrısında bulundu. ABD’de yayınlanan “Hayrenik” adlı Ermeni gazetesi, Sovyetler’in taleplerini desteklemek için siyasi zemin hazırlamaya çalıştı. Gazete, Ermeni diasporasının uzun vadeli hedefinin, Sovyet yönetiminin bir gün bu talepleri gerçekleştirmesi olduğunu açıkça belirtti (Gasanlı, 2005).

1945 yılında Sovyetler Birliği, Türkiye’ye yönelik toprak taleplerini güçlendirmek amacıyla Ermeni nüfusu üzerinden bir strateji geliştirdi. Sovyet Ermenistanı yönetimi, Politbüro’ya başvurarak yurt dışındaki Ermenilerin SSCB’ye göç ettirilmesi ve bu sürecin, Türkiye’den toprak talebi ile bağlantılı olarak değerlendirilmesi gerektiğini savundu. Bu girişim, Sovyetler’in Türkiye’ye yönelik toprak taleplerini uluslararası kamuoyuna meşrulaştırma çabasıydı. SSCB, 350–400 bin Ermeni’nin anavatanlarına döneceğini iddia ederek, bu nüfus için Kars, Ardahan ve Artvin gibi bölgelerin gerekli olduğunu savunmayı planlıyordu (Беспалов, 2007).

SSCB’nin artan baskıları ve toprak talepleri, Türkiye’yi Batı’ya daha fazla yaklaştırdı. Türkiye, bu tehditler karşısında güvenlik garantisi arayarak ABD ile diplomatik ilişkilerini güçlendirdi ve NATO üyeliği sürecini başlattı. Özellikle Truman Doktrini ve Marshall Planı ile Türkiye’ye sağlanan ekonomik ve askeri yardımlar, Sovyet tehdidine karşı Batı Bloku ile entegrasyonu hızlandırdı (Asal ve Terzi, 2020). Bu gelişmeler, Türkiye’nin 1952’de NATO’ya katılmasının temelini oluşturdu.

Eylül 1951’de Ottawa’da düzenlenen NATO Konseyi toplantısında, Türkiye’nin üyeliği prensipte kabul edildi. 17 Ekim 1951’de Londra’da, NATO üyeleri Türkiye’ye resmi davet gönderdi. 18 Şubat 1952’de, TBMM NATO üyeliğini onayladı ve Türkiye resmen ittifaka katıldı. Stalin’in 1953’te ölümüyle birlikte SSCB, Türkiye’ye yönelik daha gerçekçi bir politika benimsemek zorunda kaldı. Yeni Sovyet liderliği, Soğuk Savaş’ın gerginliklerini azaltmak amacıyla Türkiye’ye yönelik taleplerinden vazgeçti (Asal ve Terzi, 2020).

Stalin'in ölümünden sonra SSCB, Türkiye'ye yönelik politikalarını yumuşatmak zorunda kaldı. 1953 yılında Sovyetler Birliği, Türkiye'ye yönelik toprak ve Boğazlar üzerindeki taleplerinden resmen vazgeçtiğini açıkladı. Bu karar, SSCB'nin güvenlik arayışlarını daha dengeli bir zemine oturtma çabası olarak değerlendirildi (SSCB Uluslararası Konferanslar, 1984, cilt 6). Sovyetler, Boğazların güvenliğinin hem Türkiye hem de SSCB için ortak bir çıkar doğrultusunda korunabileceğini kabul ederek, önceki sert taleplerini geri çekti. Böylece Türkiye ile ilişkilerde yeni bir sayfa açılmak istendi. Ancak bu adım, Türkiye'nin NATO'ya katılımıyla birlikte stratejik yönelimini Batı Bloku'na kaydırmasını engelleyemedi.

1957'de Sovyet lideri Nikita Kruşçev, Stalin dönemindeki diplomatik stratejilere sert eleştiriler yöneltti. Kruşçev, SSCB'nin Türkiye'ye karşı yürüttüğü sert politikaların hem diplomatik bir hata hem de stratejik bir kayıp olduğunu dile getirdi: "Almanları yendik, zafer sarhoşluğuna kapıldık. Türkiye dost ve müttefikken, onlara bir nota yazdık ve Boğazları hemen vereceklerini sandık. Ama bu kadar saf insanlar yoktu. Boğazlar yalnızca Türkiye'ye ait değil; orası birçok devletin kavşak noktası. Bizse dostluk anlaşmasını feshedip Türkiye'ye hakaret ettik... Bu aptallıktı. Sonuçta dost Türkiye'yi kaybettik ve güneyimizde Amerikan üslerini bulduk." (Gasanlı, 2005).

SSCB'nin Türkiye üzerindeki baskıları, Batı'nın bir çevreleme politikası (containment) geliştirmesine neden oldu. Türkiye, NATO'nun güneydoğu kanadında kilit bir rol üstlendi ve SSCB için potansiyel bir düşman haline geldi. Türkiye'nin NATO üyeliği, SSCB'nin Karadeniz'den Akdeniz'e çıkışını sınırladı. SSCB, Türkiye'nin güneyinde Amerikan askeri üsleri ile karşı karşıya kaldı. Türkiye, Batı'nın askeri ve ekonomik desteğiyle güçlenerek Sovyetler' in nüfuz alanının dışında kaldı

Sonuç

Türkiye'nin 1952 yılında NATO'ya katılımı, II. Dünya Savaşı sonrası değişen uluslararası dengeler ve güvenlik kaygılarıyla şekillenen bir sürecin sonucudur. Bu süreçte, Türkiye'nin Batı Bloku ile entegrasyonu, hem Sovyetler Birliği'nin genişlemeci politikalarına karşı bir savunma mekanizması oluşturma hem de ekonomik ve siyasi kalkınma hedeflerine ulaşma isteği ile doğrudan bağlantılıdır. Türkiye'nin NATO'ya katılımını anlamak için iki temel yaklaşım öne çıkmaktadır: Sovyet tehdidine karşı tepki ve Batı ile stratejik iş birliği arayışı.

Sovyetler Birliği'nin II. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'ye yönelttiği toprak talepleri ve Boğazlar üzerindeki kontrol istekleri, Türkiye'nin güvenlik algısını doğrudan tehdit etmiştir. SSCB'nin 1945 yılında Kars ve Ardahan'ın iadesi ile Boğazlar üzerinde ortak kontrol talep etmesi, Türkiye'nin ulusal egemenliğini ve toprak bütünlüğünü tehdit eden bir unsur olarak değerlendirilmiştir.

Bu baskılar, Türkiye'nin yalnızca dış politikasını değil, iç siyasette de Batı yanlısı bir yönelime kaymasına neden olmuştur. Türkiye, bu tehditlere karşı güvenlik garantisi arayışına girerek Batı Bloku ile daha yakın ilişkiler geliştirmiştir. Özellikle Truman Doktrini (1947) ve Marshall Planı (1948) kapsamında sağlanan ekonomik ve askeri yardımlar, Türkiye'nin Batı ile entegrasyonunu hızlandırmıştır.

Sovyetler'in baskıları, Türkiye'nin NATO üyeliğini bir güvenlik garantisi ve Sovyet yayılmacılığına karşı bir savunma kalkanı olarak görmesine sebep olmuştur. Bu durum, Türkiye'nin dış politikasında radikal bir değişim yaratmış ve Soğuk Savaş döneminde Batı Bloku'nun bir parçası olmasını sağlamıştır.

İkinci yaklaşım, Türkiye'nin Batı'ya yöneliminin yalnızca Sovyet tehdidine bir tepki olmadığını, aynı zamanda ekonomik ve siyasi kalkınma hedefleri doğrultusunda bilinçli bir stratejik tercih olduğunu savunur. Bu görüşe göre, Türkiye'nin NATO üyeliği, uzun vadeli bir iş birliği stratejisinin parçasıdır.

Marshall Planı ile sağlanan ekonomik yardımlar ve Truman Doktrini kapsamında sunulan askeri destek, Türkiye'nin modernleşme ve kalkınma hedeflerini gerçekleştirmesine katkıda bulunmuştur. Türkiye, bu yardımlarla ekonomik büyümesini desteklemiş ve ordusunu modernize ederek uluslararası alanda daha güçlü bir aktör haline gelmiştir.

Ayrıca Türkiye'nin Kore Savaşı'na (1950–1953) katılması, Batı'ya olan bağlılığını kanıtlayan bir adım olmuştur. Kore Savaşı'nda gösterilen askeri destek, Türkiye'nin NATO üyeliği sürecini hızlandırarak, ittifaka güvenilir bir müttefik olarak kabul edilmesini sağlamıştır.

Türkiye'nin NATO üyeliği sürecini açıklamada her iki yaklaşım da geçerliliğini korumaktadır. Sovyetler Birliği'nin baskıcı politikaları, Türkiye'nin güvenlik endişelerini artırarak Batı ile iş birliğini zorunlu hale getirmiştir. Ancak Türkiye'nin NATO üyeliğini yalnızca Sovyet tehdidine tepki olarak görmek, uzun vadeli ekonomik ve siyasi hedefleri göz ardı etmek anlamına gelir.

NATO üyeliği, Türkiye'nin yalnızca güvenlik garantisi elde etmesini değil, aynı zamanda modernleşme, demokratikleşme ve kalkınma hedeflerini gerçekleştirmesine de katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte, bu süreç Türkiye'yi SSCB ile uzun süreli bir rekabete ve gergin ilişkilere sürüklemiştir.

SSCB'nin savaş sonrası izlediği yayılmacı ve baskıcı politikalar, Batı'nın tepkisini çekmiş ve Türkiye'nin NATO'ya katılma sürecini hızlandırmıştır. Stalin'in aşırı talepleri ve sert diplomatik baskıları, Türkiye'yi Batı'ya yöneltmiş ve NATO'nun güneydoğu kanadında stratejik bir müttefik haline getirmiştir.

1953'te Stalin'in ölümünden sonra Sovyetler Birliği, daha ılımlı bir politika izleyerek Türkiye'ye yönelik toprak ve Boğazlar üzerindeki taleplerinden vazgeçmiştir. Ancak bu geri adım, Türkiye'nin Batı'ya

yönelimini tersine çevirmemiştir. Türkiye, NATO üyeliği ile Batı Bloku'nun önemli bir parçası olmuş ve Soğuk Savaş dengelerinde Batı lehine stratejik bir avantaj yaratmıştır.

Türkiye'nin NATO'ya katılımı, II. Dünya Savaşı sonrası oluşan uluslararası dengelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Sovyet tehdidi, Türkiye'nin güvenlik arayışlarını Batı'ya yöneltirken, ekonomik ve siyasi kalkınma hedefleri bu yönelimi güçlendiren unsurlar olmuştur.

NATO üyeliği, Türkiye'nin toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını korumasını sağlamış, aynı zamanda Batı ile entegrasyonunu hızlandırmıştır. Türkiye, Soğuk Savaş döneminde Batı'nın Sovyet genişlemesine karşı savunma hattının güneydoğu kanadında kilit bir rol üstlenmiştir.

Bununla birlikte, SSCB'nin 1945–1953 yılları arasında izlediği sert politikalar, Türkiye'nin stratejik tercihlerinde belirleyici olmuş ve Batı'ya olan bağlılığını kalıcı hale getirmiştir. 1953'te SSCB'nin taleplerinden vazgeçmesi ve daha ılımlı bir tutum benimsemesi, Türkiye'nin Batı'ya yönelmesini değiştirememiştir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin NATO'ya katılımı, yalnızca Sovyet tehdidine karşı bir güvenlik stratejisi değil, aynı zamanda Batı ile iş birliği yolunda bilinçli bir tercihin ifadesidir. Bu süreç, Türkiye'nin modernleşme, ekonomik kalkınma ve demokratikleşme hedeflerine katkı sağlarken, Soğuk Savaş'ın iki kutuplu yapısında Batı'nın önemli bir müttefiki olarak konumlanmasına yol açmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız

Yazar Katkısı: Serhat BATUR: %100

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: External Independent

Author Contribution: Serhat BATUR: 100%

Support and Acknowledgement Statement: No support was received for the study.

Conflict of Interest Statement: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.

Kaynakça

- Akkaya, B. (2012). Türkiye'nin NATO üyeliği ve Kore Savaşı. *Akademik Bakış Dergisi*, (28).
- Armaoğlu, F. H. (1991). *Belgelerle Türk-Amerikan münasebetleri: Açıklamalı*. Ankara Türkiye Tarih Kurumu Yayınevi.

- Asal, U. Y., & Terzi, F. (2020). Rus dış politikasında değişimin felsefi temelleri: Nato genişlemesine yönelik Baltıklar'da bir imparatorluk tepkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 619-633.
- Erkmen, A. (2020). Türkiye'nin NATO üyeliği ve üyeliğin TBMM'de kabulü. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 1024-1049.
- Hürriyet. (1950). *Kore'ye silahlı kuvvetler gönderiyoruz*. 25 Aralık 2024 tarihinde <https://www.nadirkıtap.com/> adresinden erişilmiştir.
- Pasifik, A., Analiz, M., & Zenginoğlu, S. (2011, Kasım 13). *Kore Savaşı ve Türkiye*. 20 Aralık 2024 tarihinde <http://politikakademi.org/2011/11/kore-savasi-ve-turkiye> adresinden erişilmiştir.
- Sarinay, Y. (2018, Ekim 19). *Türkiye'nin NATO'ya girişi*. 19 Aralık 2024 tarihinde <https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=354664&/Türkiyenin-Natoya-Girişi/-Yrd.-Doç.-Dr.-Yusuf-Sarinay> adresinden erişilmiştir.
- Schmid, D. (2018, Ekim 18). *La Turquie, alliée de toujours des États-Unis et nouveau challenger*. *Diploweb*. 15 Aralık 2024 tarihinde <https://www.diploweb.com/LaTurquie-alliee-de-toujours-des.html> adresinden erişilmiştir.
- Ulgul, M. (2010). *The Soviet influence on Turkish foreign policy (1945–1960)* [Yüksek lisans tezi]. Florida State University.
- Ülman, A. (1968). Türk dış politikasına yön veren etkenler (1923-1968) I. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 23(03), 1-24. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001056
- Абрегова, А. А. (2010). Американо-турецкие отношения (1945-1952 гг.). *Вестник Адыгейского государственного университета. Серия: Регионоведение: философия, история, социология, юриспруденция, политология, культурология*, (4), 97-102.
- Беспалов, С. В. (2007). 2007. 01. 018. Гасанлы Дж. П. Сср-турция: полигон «Холодной войны». — Баку: Адилоглы, 2005.— 554 с. *Социальные и гуманитарные науки. Отечественная и зарубежная литература. Сер. 5, История: Информационно-аналитический журнал*, (1), 97-100.
- Вафина, М. Р. (2019). Причины вступления Турецкой Республики в НАТО. *Clio moderna: проблемы всемирной истории нового и новейшего времени*.—Екатеринбург, 2019, 79-81.
- Гасанлы, Д. П. (2005). *СССР-Турция: полигон холодной войны*. Адилоглы.
- Гасанлы, Д. П. (2008). *СССР-Турция: от нейтралитета к холодной войне (1939-1953)*. Центр Пропанды.

- Джумхур, К., & Фадеев, А. В. (2016). Вступление Турции в НАТО в контексте советско-турецких отношений. *Вестник Московского городского педагогического университета*. Серия: Исторические науки, 4(24), 98-108.
- Кайгусуз, Д., & Рыжов, И. В. (2017). Доктрина Трумэна, план Маршалла и их влияние на советско-турецкие отношения. *СибСкрипт*, 1(69), 37-42.
- Мошкин, С. В. (2009). «Рука Москвы» в истории вступления Турции в НАТО. *Политическая экспертиза: ПОЛИТЭКС*, 5(4), 243-251.
- Мустафа-заде, Р. С. (2006). *Две Республики. Азербайджано-российские отношения в 1918-1922 г. МИК*.
- Советский Союз на международных конференциях периода Великой Отечественной войны, 1941–1945 гг.: *Сборник документов*: В 6 т. (1984). М.: Политиздат.
- Черчилль, У. (n.d.). *Фултонская речь Черчилля. Холодная война*. 22 Eylül 2009 tarihinde <http://www.coldwar.ru/churchill/fulton.php> adresinden erişilmiştir.

Extended Abstract

The 1950s were among the years when Türkiye experienced significant changes in foreign policy, as one of the most intense periods of the Cold War. Following World War II, Türkiye strengthened its ties with the Western Bloc, forming a strategic alliance with the U.S. to counter the Soviet threat. Türkiye's NATO accession and U.S. aid under the Truman Doctrine provoked Soviet diplomatic pressure and threats. Türkiye's orientation towards the Western Bloc after World War II stemmed from economic and military security needs. Receiving U.S. support through the Truman Doctrine and Marshall Plan (1947), Türkiye sought protection against Soviet threats. Within this framework, NATO membership in 1952 reinforced Türkiye's integration into the Western Bloc. The Turkish-American alliance included extensive cooperation in military, economic and political fields, and turned Türkiye into the US's outpost against the Soviets.

Türkiye's rapprochement with the Western Bloc was perceived as a clear threat by the Soviet Union. The Moscow administration considered Türkiye's NATO membership and hosting of American bases as a step that would disrupt the regional balance. In 1945, the Soviets put pressure on Ankara by bringing up their territorial demands for Kars and Ardahan. These demands were one of the main factors that accelerated Türkiye's turn towards the West.

The Soviets wanted to revise Montreux Convention Regarding the Regime of the Straits and establish control over the Straits. This initiative threatened Türkiye's sovereign rights and led it to strengthen its alliance with the West. The Soviet Union engaged in propaganda activities. through the

Soviet media and diplomatic channels, portraying Türkiye as a puppet of the West. Efforts to support communist movements in order to shake the domestic political balances in Türkiye were also observed.

Beyond diplomatic pressure, the Soviet Union also employed direct military threats, heightening tensions with Türkiye. While Soviet military activity increased on Türkiye's eastern borders, the Soviet naval presence in the Black Sea was used as a pressure tool on Türkiye. However, the military aid provided to Türkiye by the US and the economic support under the Marshall Plan increased Türkiye's defense capacity and provided deterrence against the Soviet threat.

In response to the Soviet threat, Türkiye strengthened its defense policies and deepened its integration with the Western Bloc. Joining NATO in 1952, it became a key strategic partner, hosting U.S. military bases. During this process, Turkish foreign policy was built on close cooperation with the US and an anti-Soviet stance.

In the 1950s, the Turkish-American alliance, while responding to Türkiye's security concerns, was perceived as a serious threat by the Soviet Union, leading to increased diplomatic pressures and threats. Türkiye's orientation towards the West balanced the Soviet threat and became an important strategic actor in the international arena. However, this alliance created dependency in Türkiye's foreign policy and caused it to be directly involved in the polarizations of the Cold War. The analysis of Turkish-American relations and Soviet reactions constitutes a critical example for understanding the balances in international relations of this period.

This study examines Türkiye's process of joining NATO during the 1950s and the Soviet Union's diplomatic pressures and threats faced throughout this period. Following the end of World War II, the emergence of a bipolar world order forced Türkiye to abandon its neutrality policy and align more closely with the Western Bloc. The research argues that Türkiye's NATO membership was not solely a response to Soviet threats but also a strategic step toward economic development, democratization, and modernization.

The Cold War dynamics set the stage for Türkiye's geopolitical transformation. The study highlights the Soviet Union's post-war demands, including the return of Kars and Ardahan and joint control over the Turkish Straits, which threatened Türkiye's sovereignty and territorial integrity. These pressures prompted Türkiye to seek security guarantees from the West.

Türkiye's foreign policy shift gained momentum through economic and military aid under the Truman Doctrine and Marshall Plan. The country's participation in the Korean War further strengthened its political ties with the West, demonstrating its commitment to shared security concerns. Türkiye's formal NATO membership in 1952 marked a pivotal moment in its integration into the Western alliance, reshaping its international relations and security policies.

The findings reveal that Türkiye's alignment with the West was not merely a reaction to immediate threats but a calculated strategy to ensure long-term stability and development. The analysis also examines the Soviet Union's reactions, ranging from territorial claims to aggressive diplomatic postures, which intensified Türkiye's pursuit of Western support.

This study offers a comprehensive evaluation of Türkiye's Cold War strategies, illustrating how its NATO membership balanced security concerns with broader modernization goals. It underscores the dual nature of Türkiye's NATO membership as both a security measure and a modernization initiative, reflecting broader trends in post-war international relations.